CHRISTIANE STIX-HACKL FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2004. május 27. [1]

I — Bevezetés

1. A jelen ügyben ismét az a feladat hárul a Bíróságra, hogy értelmezze a 89/104/EGK irányelv [2] (a továbbiakban: 89/104 irányelv) 7. cikkének (1) bekezdését, amely a védjegyoltalom európai gazdasági térségen belüli kimerülésének elvére vonatkozik.

2. Az alapügyben védjeggyel ellátott termékeket állítottak elő az Európai Gazdasági Térségen kívül, amelyeket a védjegy védjegyjogosult – vagy legalábbis vele kapcsolatban álló vállalkozások – hoztak be az EGT területére. Az árukat ezt követően részben ezek a kapcsolt vállalkozások, részben harmadik személyek értékesítették, nem vitatott, hogy a forgalmazásra az EGT területén belül került sor. Miután a védjegy védjegyjogosult védjegybitorlási pert indított annak érdekében, hogy ellenőrizhesse az EGT területén belüli forgalmazást, a tagállami bíró előtt felmerült az a kérdés, hogy vajon - és ha igen, mely időponttól kezdve – beszélhetünk a védjegyoltalom kimerüléséről.

3. A kérdést előterjesztő bíróság gyakorlatilag arra keresi a választ, hogy a védjeggyel ellátott áruk EGT területére történő puszta behozatala vajon a védjegyoltalom kimerülését eredményező forgalomba hozatalnak minősül-e vagy szükségesek-e hozzá a védjegyjogosult részéről további cselekmények is.

II — Jogi háttér

4. Az irányelv 5. cikke kivonatosan a következőképpen hangzik:

„A védjegyoltalom tartalma

(1) A védjegyoltalom a védjegyjogosult számára kizárólagos jogokat biztosít. A kizáró-

1 — Eredeti nyelv: német.

2 — A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/104/EGK első tanácsi irányelv (HL L 40., 1.o., magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 92. o.).

lagos jogok alapján a védjegyjogosult bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében használ

...”

a) a védjeggyel azonos megjelölést olyan árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyek azonosak a védjegy árujegyzékében szereplő árukkal, illetve szolgáltatásokkal;

5. Az irányelv 7. cikke az alábbi címet viseli: „A védjegyoltalom kimerülése”. Ennek (1) bekezdése szerint:

...

„A védjegyoltalom alapján a védjegyjogosult nem tilthatja meg a védjegy használatát olyan árukkal kapcsolatban, amelyeket ő hozott forgalomba, vagy amelyeket kifejezett hozzájárulásával hoztak forgalomba a Közösségben.”

(3) Az (1) és (2) bekezdésben szabályozott feltételek megvalósulása esetén tilos különösen

6. Az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás 65. cikkének (2) bekezdése, illetve a Megállapodás XVII. mellékletének 4. pontja alapján az irányelv 7. cikkének (1) bekezdését módosították a Megállapodás célkitűzéseinek megfelelően, és a „közösségen belül” kifejezést a „valamely szerződő államban” megfogalmazásra cserélték fel.

...

b) a megjelölést hordozó áru eladásra való felkínálása, forgalomba hozatala, valamint forgalomba hozatal céljából történő raktáron tartása, illetve szolgáltatás felajánlása vagy annak nyújtása a megjelölés alatt;

III — A tényállás, az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

c) a megjelölést hordozó áruk behozatala vagy kivitele;

7. A Peak Holding AB (a továbbiakban: Peak Holding) több, Svédországban, illetve a

Közösség területén bejegyzett védjegy védjegyjogosultja. A védjegyek használatának joga átruházásra került a Peak Performance Produktion AB (a továbbiakban: Peak Produktion) kapcsolt vállalkozásra, amely ezekkel a védjegyekkel ellátott ruházati cikkeket és kiegészítőket állított elő és értékesített Svédországban és külföldön.

8. 2000. szeptemberében a Handelskompaniet Factory Outlet i Löddeköpinge AB mint az Axolin-Elinor AB (a továbbiakban: Axolin-Elinor) jogelődje, egy kb. 25000 ruhadarabból álló, a Peak Holding védjegyével ellátott árutételt kínált eladásra üzleteiben, és ezzel kapcsolatos reklámhirdetéseket jelentetett meg az újságokban. Az árutételt alkotó ruhadarabokat Európán [3] kívül gyártották a Peak Production részére. Eladás céljából hozták be Európába, ahol 1996-1998 között a Peak Production szokásos áruválasztékának részét képezték.

9. Az alapeljárásban résztvevő felek egyike sem vitatja, hogy ezeknek a ruhadaraboknak a 70%-a ezen időszakban megvásárolható volt az üzletekben. Míg az Axolin-Elinor azt állította, hogy független viszonteladók árusították őket, a Peak Holding arra hivatkozott, hogy az eladás a Peak Production saját üzleteiben történt.

10. 1999 novemberében és decemberében a kérdéses árutétel összes darabja Koppenhágában, a Peak Production testvérvállalatának, a Carli Gry Denmark A/S-nek Base Camp nevű üzlethelyiségében került értékesítésre. Ezt követően a Peak Production a megmaradt ruhadarabokat eladta a COPAD International nevű francia vállalatnak. A Peak Production ennek során állítólag kikötötte, hogy az árutételt Szlovénián vagy Oroszországon kívül egyetlen más európai országba sem lehet továbbértékesíteni, kivéve az összmennyiség 5%-át, amely Franciaországban értékesíthető.

11. Az Axolin-Elinor kifejezetten vitatta, hogy ilyen korlátozás került volna kikötésre, sőt arra hivatkozott, hogy ő a svéd Truefit Sweden AB nevű vállalattól szerezte meg az árutételt.

12. Nem vitatják a felek, hogy a kérdéses árukészlet attól kezdve, hogy a Peak Production dániai raktárát elhagyta, addig az időpontig, amíg leszállításra került az Axolin-Elinorhoz, egyszer sem került ki az EGT területéről.

3 — Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből teljes biztonsággal nem állapítható meg, hogy Európa alatt (csak) az EGT-tagállamok értendők-e. Ezen indítvány céljára tekintettel abból indulunk ki, hogy a kérdéses árukészletet az EGT területén kívül állították elő.

13. A Peak Holding 2000. októberében keresetet nyújtott be a Lunds Tingsrätthez azzal az indoklással, hogy az Axolin-Elinor általi kereskedelmi tevékenységek sértik a Peak Holding védjegyhez fűződő jogait. A Tingsrätt elutasította a keresetet, mivel álláspontja szerint az áruk forgalomba hozatalára került sor, mivel az árukat a Base Camp üzletben fogyasztók számára hozzáférhetővé tették és ez forgalomba hozatalukat, jelentette, aminek következményeképpen a védjegyoltalom már nem éled fel. A Peak Holding a Tingsrätt ítélete ellen fellebbezést nyújtott be a Hovrätten över Skane och Blekingéhez.

14. A kérdést előterjesztő bíróság, mivel álláspontja szerint a jogvita eldöntéséhez a 89/104 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének értelmezése szükséges, az eljárást felfüggesztette, és a következő kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

1. Az áruk forgalomba hozatalát jelenti-e az, ha a védjegyjogosult az árut

   a) a közös piacterületére importálta és vámkezeltette abból a célból, hogy ott azokat értékesítse?

   b) saját üzleteiben vagy anélkül, hogy tényleges értékesítésre került volna sor társult vállalkozások üzleteiben, a közös piac területén belül, eladásra felkínálta?

2. Abban a feltevésben, hogy a védjegyjogosult az árut – a lehetséges fenti alternatívák közül az egyiknek megfelelően – forgalomba hozta és a védjegyoltalom kimerült, anélkül, hogy az áru eladására sor került volna, megszakíthatja-e a védjegyjogosult a kimerülést azáltal, hogy az árukat visszaszállítja a raktárba?

3. Az áruk forgalomba hozatalát jelenti-e, ha a védjegyjogosult azzal a feltétellel ruházta át az áru tulajdonjogát a belső piacon belül egy másik társaságra, hogy ez utóbbi az árut a közös piac területén belül nem értékesíti tovább?

4. Jelentősége van-e a harmadik kérdés megválaszolása szempontjából annak, hogy az árutételt a védjegyjogosult úgy adja el a vevőnek, hogy megengedi az árutételbe tartozó áruk egy csekély részének a közös piac területén belüli

továbbértékesítését, anélkül azonban, hogy konkrétan megjelölte volna azokat az árukat, amelyekre az engedély kiterjed?

IV — Jogi értékelés

15. Az első előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés esetében különösen azt kell tisztázni, hogy pontosan mely időponttól kezdve lehet egy védjeggyel ellátott árut „forgalomba hozottnak" tekinteni. A második kérdés szubszidiárius jellegűnek tűnik, mert arra az esetre vonatkozik, ha a tagállami bíró által az első kérdésben felsorolt cselekmények következményeként az árut forgalomba hozottnak kell tekinteni. Mivel az első két kérdés ilyen szorosan összefügg, együtt szeretném vizsgálni őket.

16. A harmadik és negyedik előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés a forgalomba hozatal, illetve a 7. cikk (1) bekezdése szerinti hozzájárulás, mint tényállási elemek közötti kapcsolatot érinti, azzal, hogy a negyedik kérdés csak az adott esetben mérvadó hozzájárulás egyik tartalmi sajátosságára tér ki. Ennek megfelelően ezt a két kérdést is közösen kell vizsgálni.

A — *Az első és a második előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről*

17. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két első kérdésnél lényegében arról van szó, hogy hogyan lehet meghatározni a forgalomba hozatal fogalmát annak eldöntése érdekében, hogy mely időponttól kezdve kell egy védjeggyel ellátott árut a védjegyjogosult által forgalomba hozottnak tekinteni, ha azt az EGT területén belül maga hozta forgalomba. Ennek a kérdésnek kiemelkedő a gyakorlati jelentősége. Ennek megoldásától függ a vállalatcsoporton belüli forgalom [4] vagy a kisegítő üzletek [5] védjegyjogi megítélése is.

18. Előre kell bocsátani, hogy a 89/104 irányelv 5. cikke által biztosított védjegyoltalom kizárólagos jogként került meghatározásra. Az 5. cikk (3) bekezdése tételesen felsorolja a védjegy védjegyjogosult jogait, a b) pont szerint ezek közé tartozik az is, hogy a védjegyjogosult megtilthatja a védjeggyel ellátott áruk felkínálását, forgalomba hozatalát, illetve ilyen célból történő birtoklását. A hatályos közösségi jog szerint a védjegyjogosult alapvető jogai közé tartozik az is, hogy meghatározza a védjeggyel ellátott áruk EGT

4 — Kimerül-e a jogosult kizárólagos joga, pl. azáltal, hogy a védjeggyel ellátott árut egy kapcsolt vállalkozásnak adta el?

5 — Kimerül-e a jogosult kizárólagos joga, pl. azáltal, hogy a védjeggyel ellátott árut átadta egy szállítmányozónak?

területén belüli forgalomba hozatalának helyét és idejét.[6]

19. A közösségen belüli jogkimerülés elve, amint az a 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében megfogalmazást nyert, az áruk szabad mozgásának érvényesülése, illetve a védjegyoltalom által biztosított jogok gyakorlása között kíván egyensúlyt teremteni. E nélkül az elv nélkül ugyanis a védjegyjogosultnak lehetősége lenne arra, hogy megakadályozza a védjeggyel ellátott áruk forgalomba hozatalát valamely tagállamban, ha azokat ő maga vagy az ő hozzájárulásával harmadik személy egy másik tagállamban már forgalomba hozta. Ez jelentősen akadályozná a belső piac működését. A belső piac működőképességének érdekében teszi lehetővé a közösségen belüli jogkimerülés elve — jelenleg a 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése — a nemzeti védjegyjogszabályok által biztosított, alapvetően territoriális védelem áttörését.[7] A létrehozott egyensúly szerint az áruk első — EGT területén belüli — forgalomba hozataláról a védjegyjogosult dönthet[8], míg a további forgalmazásra védjegyjogi szempontból már nincs ráhatása.

20. A 89/104 irányelv alapján a tagállamokban végbement (részbeni) védjegyjogi jogharmonizáció egyik különlegessége, hogy a közösségen belüli jogkimerülés elve, amelyet eredetileg a belső piac működőképessége érdekében alakítottak ki, harmadik országokkal bonyolított forgalomban is jelentőségre tett szert.[9] A Bíróság ezzel kapcsolatban kiemelte, hogy az EGT területén kívül történő forgalomba hozatal nem szünteti meg a védjegyjogosult azon jogát, hogy megakadályozza ezeknek az áruknak a hozzájárulása nélkül történő importját és ebből azt a következtetést vonta le, hogy „a közösségi jogalkotó ezáltal felhatalmazta a védjegyjogosultat arra, hogy ellenőrzést gyakoroljon a védjeggyel ellátott áru EGT-területén[10] Anélkül azonban, hogy kitért volna a közösségen belüli jogkimerülés elvének jelentőségére és céljára a közös piac működőképességével kapcsolatos — itt nem irányadó — megfontolásokon túl."[11]

6 — Méghozzá – az EGT -n belüli jogkimerülés elve alapján — abban az esetben is, ha az árukat először a jogosult hozta forgalomba az EGT területén kívül. Lásd Fezer, Markenrecht, 3. kiadás, München, 2001., MarkenG. 24. §., 93. pont. Kritikai megközelítés gyanánt lásd Laddie bíró C-414/99. sz. ügyben 1999. május 18-én kelt előzetes döntéshozatalra utaló végzésének (kivonatosan közölve: IIC Vol. 30, 5/1999. sz., 567. oldal) 36. pontját: „In my view this illustrates how Silhouette has bestowed on a trade mark owner a parasitic right to interfere with the distribution of good wich bears little or no relationship to the proper function of the trade mark right. It is difficult to believe that a properly informed legislature intended such a result, even if it is the proper construction of Article 7 (1) of the Directive."

7 — A jogkimerülés elvének kiegyensúlyozó szerepével kapcsolatban lásd a C-414/99 – C-416/99. sz. Davidoff és társai egyesített ügyekre vonatkozó 2001. április 5-i indítványomat is (a Davidoff és társai ügyben 2001. november 20-án meghozott ítélet [EBHT 2001., I-8691. o.] 80. és következő pontjai).

8 — Pontosan ezt tartalmazza a 7. lábjegyzetben hivatkozott Davidoff és társai ítélet 33. pontja, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

9 — Lásd a Davidoff és társai egyesített ügyekre vonatkozó, a 7. lábjegyzetben hivatkozott indítványom 78. és 84. pontját, és a 6. lábjegyzetben tett észrevételt is.

10 — A 7. lábjegyzetben hivatkozott Davidoff és társai ítélet 33. pontja, lásd már a C-173/98. sz. Sebago és Maison Dubois ügyben 1999. július 1-jén hozott ítélet [EBHT 1999., I-4103. o.] 21. pontját is.

11 — Lásd még: Thomas Hays, Parallel Importation under European Law, London, 2004, 7.55., 10.02. és következő pontja, valamint a 10.11. és következő pontja.

21. Végül előre kell bocsátani, hogy a védjegyjogosult jogainak erősítése — például a jogkimerülés feltételezése szempontjából lényeges cselekmények időbeli kitolása — alapvetően magában hordozza az áruk EGT területén belüli szabad mozgása további korlátozásának lehetőségét.

22. A forgalomba hozatalra, mint a 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti tényállási elemre vonatkozó első két kérdés megválaszolásához e rendelkezés értelmezése szükséges a bevett értelmezési módszerek szerint. E módszerek keretein belül ki kell térni a tagállami bíró által az első kérdésben javasolt értelmezési lehetőségre is.

B — *A 89/104 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének nyelvtani értelmezése*

23. A 89/104 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének különböző nyelvi változatai között minden esetben előforduló különbségeket [12] figyelmen kívül hagyva a svéd kormány megalapozottan hivatkozik arra, hogy az általános szóhasználatot alapul véve a rendelkezés szövegéből az következik, hogy a védjegyjogosult részéről mindenképpen valamilyen piacra irányuló cselekmény szükséges ahhoz, hogy a forgalomba hozatal, mint tényállási elem megállapítható legyen. Ezt egy történeti visszatekintés is alátámasztja. A Bíróság a Centrafarm/Winthrop ügyben hozott elvi jelentőségű ítéletében [13] kifejti: „(az áruk szabad mozgásával szemben) nem indokolt ilyen akadály létesítése, ha a termék, abban az országban, amelyikből importálják, a védjegyjogosult által, vagy az ő hozzájárulásával, jogszerűen *került a piacra*, nem lehet szó tehát visszaélésről vagy védjegybitorlásról" (kiemelés tőlünk).

24. A védjegyjogosult – piacra irányuló – cselekvésének jelentőségéből következik, figyelemmel a védjegyoltalom 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti kimerülésére, hogy már csak e rendelkezés megszövegezése alapján is, belső működési folyamatok — mint a védjeggyel ellátott áruk átengedése forgalmazással foglalkozó leányvállalatoknak — vagy előkészítő cselekmények – pl. áruk behozatala a védjegyjogosult által harmadik országokból, amelyeket a védjegyjogosult ott gyártat — nem tekinthetők a védjeggyel ellátott áru forgalomba hozatalának.

12 — Míg a német változat a forgalomba hozatalra helyezi a hangsúlyt, addig a francia („mis dans le comerce"), spanyol illetve a szinte ugyanúgy hangzó portugál („commercializado", ill. „commercializados"), az olasz („imessi in commercio") és a holland változatban („in de handel zijn gebracht") kereskedelmi forgalmazás szerepel, az angol („put on market"), a svéd („marknaden") vagy a dán („markedsfoert") változat pedig közvetlenül a piacra utal.

13 — A 16/74. sz. ügyben 1974. október 31-én hozott ítélet (EBHT 1974., 1183. o.) 9/11. pontja.

25. Az EGT területén kívül gyártott védjegygyel ellátott áruk tekintetében ezenkívül azt is figyelembe kell venni, hogy a védjegyjogosult az áruk behozatalakor még nem kellett hogy feltétlenül döntsön azok első EGT területén belüli forgalmazását illetően. Ha a védjeggyel ellátott áruk puszta behozatala, illetve a védjegyjogosult kezdeményezése alapján történő vámkezeltetése jogkimerüléshez vezetne, a védjegyjogosult már nem tudna befolyást gyakorolni a védjeggyel ellátott áruk EGT területén belüli első forgalmazására.

26. Ha tehát kizárjuk annak lehetőségét, hogy az áruk EGT-be való behozatalának puszta ténye irányadó a forgalomba hozatal időpontja szempontjából, nyitva marad a kérdés, hogy az áruk EGT területén belüli eladásra kínálásával azok *forgalomba* kerülnek-e, vagy azok forgalomba hozatal céljából történő elidegenítése — vagy legalábbis a rendelkezési jog nemcsak ideiglenes átszállása — a követelmény.

27. Erre a kérdésre a 89/104 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének nyelvtani értelmezése segítségével aligha kaphatunk választ, mivel mind a védjeggyel ellátott áruk eladásra felkínálása, mind azok elidegenítése „piacra irányuló" cselekmény. A nyelvtani értelmezés keretében minden esetben azt lehetne megjegyezni — ahogyan pl. a svéd kormány tette —, hogy azért nem meggyőző az áru elidegenítésére helyezni a hangsúlyt, mivel az áru, éppen az elidegenítés miatt, gyakorlatilag kikerül a piacról. Hasonlóképpen, az Axolin-Elinor arra hivatkozik, hogy az áruk eladásra kínálása egy üzletben ugyancsak azok piacon létére utal.

C — A 89/104 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének rendszertani értelmezése

28. Rendszertani szempontból mindenekelőtt a 89/104 irányelv 5. éneke (3) bekezdése, illetve 7. cikkének (1) bekezdése közötti kapcsolatot kell vizsgálni. Az 5. cikk (3) bekezdésének b) pontja szerint a védjegyjogosult megtilthatja különösen „a megjelölést hordozó áru eladásra való felkínálását, forgalomba hozatalát, valamint forgalomba hozatal céljából történő raktáron tartását, illetve szolgáltatás felajánlását vagy annak nyújtását a megjelölés alatt [...]". E megfogalmazásra tekintettel kézenfekvő különbséget tenni aszerint, hogy az árut pusztán felkínálják eladásra, vagy forgalomba hozzák.

29. Kérdéses azonban, hogy a forgalomba hozatal e rendelkezés szerinti értelmében ugyanazt jelenti-e, mint a 7. cikk (1) bekezdésében szereplő azonos fogalom. E mellett szól egyrészt az azonos megfogalmazás, másrészt a mindkettőben benne rejlő elhatárolás a piacra irányuló, illetve azon cselekmények között, amelyek csak belső természetűek [14]. Az egyforma értelmezés

14 — Lásd ebben a tekintetben az irányelv német jogba történő átültetését előíró jogszabály vonatkozásában: Ingerl/Rohnke, Markengesetz, 2. kiadás. München 2003, 24. §, 18.

ellen szól azonban a két rendelkezés eltérő célzata: míg az 5. cikk részleteiben határozza meg a kizárólagos védjegyoltalom védelmi körét, a 7. cikk (1) bekezdése e kizárólagos jogot korlátozza. [15]

30. A 89/104 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének rendszertani értelmezése tehát nem vezet egyértelmű eredményre.

D — *A 89/104 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének teleológiai értelmezése*

31. A 89/104 irányelv 7. cikke (1) bekezdése teleológiai értelmezésének keretei között a jogkimerülés elvének már tárgyalt [16] egyensúlyteremtő szerepére is ki kell térni. Ennek megfelelően minden olyan értelmezési lehetőség elvetendő, amely korlátozná a védjegyjogosult döntési szabadságát a védjeggyel ellátott áru EGT területén belüli első forgalomba hozatalát illetően. Egyidejűleg azt is figyelembe kell venni, hogy a védjegyjogosult jogainak a 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése alapján történő korlátozása nemcsak a belső piac működőképességét, hanem a jogbiztonságot is szolgálja, amikor megakadályozza, hogy a védjegyjogosult a további forgalmazásra befolyást gyakoroljon, és ezáltal „védjegyjogi jóhiszeműséget" tesz lehetővé.

32. A teleológiai értelmezés keretein belül tehát biztosítani kell, hogy a védjegy védjegyjogosult az említett terjedelemben [17] gyakorolhassa jogait, és ebből gazdasági hasznot húzhasson, anélkül, hogy ez a jogbiztonságot veszélyeztetné.

33. Megállapítást nyert korábban, hogy ezek a követelmények nem teljesülnének, ha a védjeggyel ellátott áruk EGT-be történő puszta behozatala forgalomba hozatalnak minősülne [18].

34. Bár azt mind a Bizottság, mind a svéd kormány elismeri, hogy a védjegy gazdasági hasznosítása döntő fontosságú, ebből eltérő következtetéseket vonnak le. Míg a Bizottság azt a nézetet képviseli, hogy az említett gazdasági hasznosítás csak a védjeggyel ellátott áru elidegenítésével történik meg, a svéd kormány megelégszik azzal, hogy a védjegyjogosultnak lehetősége van az árját

15 — Lásd a fenti 6. lábjegyeztben hivatkozott, az irányelv német jogba történő átültetését előíró jogszabály vonatkozásában: Fezer, Markenrecht, 7d. pont; Ströbele/Hacker, Markengesetz, 7. kiadás, Köln 2003, 24.§ 33. pont és további pontok.

16 — Lásd fent, 19. pont.

17 — Lásd fent, 19. pont.

18 — Lásd fent, 24. és következő pont.

eladásra felkínálni a végső fogyasztók részére, mivel ebben az esetben — tekintet nélkül arra, hogy az áru tényleges elidegenítésére sor kerül-e —, meghatározhatta az áru első forgalmazásának körülményeit.

35. Kétségtelenül a svéd kormány álláspontját támasztja alá az a gazdasági szemléletmód, mely szerint a forgalomba hozatal az áru piacra dobását jelenti, azaz valamely áru bevezetését a piacra — és ennek megfelelően, ha az áru elidegenítésre került, azt úgy tekinti, hogy az áru kikerült a piacról. Ha azonban abból indulunk ki, hogy a piac szolgáltatás és ellenszolgáltatás szabad cseréjének helyszíne, ahol az árat a kereslet és a kínálat határozza meg, akkor a svéd kormány értelmezése semmiképp sem kötelező erejű. A piaci árképződés kereslet és kínálat kölcsönhatásának eredménye, és gyakorlatilag csak az áru elidegenítésével realizálódik, tehát a Bizottság értelmezése mellett is szól egy s más. Csak ez az értelmezés felel meg a szolgáltatás és ellenszolgáltatás szabad cseréje helyeként meghatározott piac — fogalomnak. [19]

19 — Lásd más összefüggésben Léger főtanácsnoknak a C-371/02 sz. Björnekulla Fruktindustrir folyamatban lévő ügyre vonatkozó, 2003. november 13-i indítványa (az EBHT-ban még nem tették közzé) 40. pontját: „A piac fogalma kereslet és kínálat találkozását, cserét, tranzakciót takar...".

36. Az Axolin-Elinor álláspontja szerint mégsem vitatható, hogy azokat az árukat, amelyeket egy üzletben eladásra kínálnak, forgalomba hozták. Továbbá véleménye szerint azt is figyelembe kell venni, hogy azáltal, hogy az árut a végső fogyasztók számára kínálják, megvalósul a védjegy fő rendeltetése: az áru eredetének tanúsítása.

37. Ez a szemlélet több szempontból sem meggyőző. Ha feltételezhető is egy piacra irányuló cselekvés megléte, ez a szemlélet mégsem veszi eléggé figyelembe a védjegy védjegyjogosult érdekeit, mivel a védjegybe történt befektetések védelme gazdaságilag nem valósul meg pusztán a védjeggyel ellátott áruk eladásra felkínálásával. [20]

38. Gyakorlati szempontból is ésszerűbb, ha nem az áru eladásra való felkínálását tekintjük irányadónak. A Peak Holding ezzel kapcsolatban előadja, hogy az eladásra kínálás alapul vétele további problémákat vet fel, mivel raktáron lévő áruk esetében nem világos, mely áruk vonatkozásában következett be jogkimerülés. Itt utalni kell a Sebago

20 — Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság a C-206/01. sz. Arsenal Football Club-ügyben 2002. november 12-én hozott ítéletében (EBHT 2002., I-10273. o.) ugyan megerősítette, hogy a védjegy hagyományos feladata továbbra is az áru eredetének megjelölése, ugyanakkor Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok érvelésének megfelelően (2002. június 13-i indítvány) azt is kihangsúlyozta, hogy befektetésként és reklámhordozóként is egyre nagyobb jelentőségre tesz szert. Az Axolin Elinor álláspontja ehhez képest túl megszorítónak tűnik.

és Maison Dubois [21] ügyben hozott ítéletre is, mely szerint „[...] igaz, hogy a védjegyoltalom csak azon konkrét árukra vonatkozóan merült ki, amelyek a védjegyjogosult hozzájárulásával kerültek forgalomba hozatalra az e rendelkezésben megjelölt területen. Azon áruk vonatkozásában, amelyeket ezen a területen nem a védjegyjogosult hozzájárulásával hoztak forgalomba, a védjegyjogosult az irányelv által részére biztosított jog alapján továbbra is megtilthatja a védjegy használatát." Ebből az ítéletből következik, hogy a jogkimerülés feltételezéséhez minden esetben meg kell állapítani, hogy konkrétan melyek azok az áruk amelyeket — akár maga a védjegy védjegyjogosult, akár az ő hozzájárulásával más által – forgalomba hoztak. Ha már az áruk felkínálása elegendő lenne a forgalomba hozatal megállapításához, kérdéses lenne, hogyan lehetne a raktározott árukkal kapcsolatban, amelyeket esetleg nem eladásra szántak, kielégítő jogbiztonsággal megtenni a szükséges megállapításokat.

39. Meg kell jegyezni továbbá, hogy ha az eladásra felkínálás időpontja lenne a döntő, ez lehetetlenné tenné a harmadik országokból történő párhuzamos import megakadályozását azokban az esetekben, amikor az árut először az EGT területén belül próbálták értékesíteni, azonban ott nem volt rá kereslet. A Silhouette-ügyben [22], amelyben ez a tényállás felmerült, a Bíróság, mint ismeretes, a nemzeti jog által szabályozott nemzetközi jogkimerülés megengedhetőségével foglalkozott, ami logikusan feltételezi, hogy a jogkimerülés nem következik be pusztán azáltal, hogy az árukat valamely tagállamban eladásra kínálják.

40. Ha tehát a forgalomba hozatal időpontja szempontjából — gazdasági értelemben — a védjeggyel ellátott áruk eladását tekintjük döntőnek [23], azt is el kell dönteni, hogy szükséges — e, hogy a tulajdonviszonyokban jogi értelemben véve változás következzen be. Ez kézenfekvő már az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnően is, mivel az első kérdés az áruk tulajdonjoga átruházásának hiányára vonatkozik. A Bizottság is hangsúlyozta — különösen a szóbeli tárgyalás során — a tulajdonjog átruházásának lényeges voltát.

41. Meg kell itt jegyezni, hogy adott esetben a tulajdonviszonyok megváltozása is érintetlenül hagyja azt a kérdést, hogy a védjegy

21 — Hivatkozás a fenti 10. lábjegyzetben (19. pont).

22 — A C-355/96 sz. ügyben 1998. július 16-án hozott ítélet (EBHT 1998., I-4799. o.).

23 — A Bíróság a C-115/02. sz. Rioglass kontra Transremar ügyben 2003. október 23-án hozott ítéletében is kifejtette, hogy egy árutovábbítási folyamat (azaz valamely tagállamban jogszerűen előállított termékek egy vagy több tagállam területén keresztül harmadik országba történő szállítása) jellegéből adódóan „nem jelenti az áru piacra kerülését [forgalomba hozatalát — lásd az ítélet 25. pontját is]".

védjegyjogosultnak származott-e gazdasági haszna a védjegyből. Más szóval, a védjegygyel ellátott árura vonatkozó tulajdonviszonyok megváltozását a fenti gazdasági szemléletmód szerint figyelmen kívül kell hagyni. [24]

42. Ha a tulajdonviszonyok megváltozását nem tekintjük relevánsnak, akkor az áru fölötti tényleges rendelkezési jog átszállásából kell kiindulni. Eszerint egy áru forgalomba hozataláról akkor beszélünk, ha egy harmadik személy, akinek az áru forgalmazásával kapcsolatos döntéseit — például mert e harmadik személy ténylegesen független [25] — nem lehet a védjegy védjegyjogosulttól származóknak tekinteni, megszerezte az áru feletti tényleges rendelkezési jogot.

43. Az első kérdést ezért javaslom úgy megválaszolni, hogy a védjeggyel ellátott áruk EGT területére történő puszta behozatala és vámkezeltetése nem jelenti azok forgalomba hozatalát, mint ahogy az sem, hogy azokat a védjegyjogosult vagy hozzá kapcsolódó vállalkozások üzleteiben eladásra kínálják fel. A jogkimerülést eredményező, EGT területén belüli, a 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti forgalomba hozatalról ehelyett akkor beszélhetünk, ha egy független harmadik személy rendelkezési jogot szerzett a védjeggyel ellátott áru felett.

44. Az első kérdésre javasolt válaszra tekintettel a második kérdésre már nem kell kitérni.

E — *A harmadik és negyedik előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről*

45. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két utolsó kérdés esetében tulajdonképpen arról van szó, hogy a 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti hozzájárulás szempontjából van-e jelentősége, és ha igen, milyen mértékben, a védjegyjogosult a védjeggyel ellátott áru értékesítésére vonatkozó jogügylettel kapcsolatos akaratnyilatkozatának.

46. Ennek a kérdésnek a hátterében az a nézet áll, hogy e jogügyleti akarat bizonyít-

24 — A védjeggyel ellátott áru tulajdonjog-fenntartással történő eladásakor a rendelkezési jog átruházása megelőzi a tulajdonviszonyokban jogilag bekövetkező változást. A tulajdonjog fenntartásának így a védjegyoltalom kimerülésére nincs kihatása. Engedményezés esetén kétséges, hogy egyáltalán van-e piacra irányuló cselekvés, mivel az illető áru továbbra is az engedményező birtokában marad. Lásd ehhez Mulch, Der Tatbestand der markenrechtlichen Erschöpfung, Köln 2001, 20. o.

25 — Ettől általában meg kell különböztetni a vállalatcsoporton belüli forgalmat vagy az értékesítési rendszeren belüli forgalmazást.

ható megsértése esetén hiányozna az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti hozzájárulás, így már nincs jelentősége, hogy a védjeggyel ellátott árukat forgalomba hozták-e az EGT területén belül, vagy sem.

47. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy a maradék áru nagy részének értékesítésére a védjegyjogosult Peak Holding akaratának megfelelően harmadik országokban kellett volna, hogy sor kerüljön. A Peak Holding ennek megfelelő záradékkal látta el a francia COPAD nevű társasággal kötött szerződését. A harmadik és negyedik kérdés nyilvánvalóan a Peak Holding érvelésén alapul, miszerint ennek az értékesítés területi korlátozásáról szóló záradéknak a megsértése a 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti hozzájárulás hiányát jelenti, így a védjegyoltalom kimerülése nem jöhet szóba.

48. Ez a nézet rosszul értelmezi a jogkimerülésnek, mint a védjegyoltalom törvényi korlátjának jogi természetét, ahogy azt a svéd kormány joggal kifogásolta is. Mind a megfogalmazás, mind a cél és a rendeltetés alapján különbséget kell tenni a jogkimerülés tényállásán belül a védjegyjogosult által, illetve harmadik személy által, de a védjegyjogosult hozzájárulásával történő forgalomba hozatal között[26]. A 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében meghatározott hozzájárulás fogalma egy betudási kritériumot jelent, aminek segítségével megállapítható, hogy az áruk EGT területén belüli, harmadik személy által történő forgalomba hozatala a védjegyjogosultnak tulajdonítható-e.[27]

49. Ha a védjeggyel ellátott árukat a védjegyjogosult maga hozza forgalomba az EGT területén belül, a jogkimerülés a törvény erejénél fogva bekövetkezik, függetlenül a védjegyjogosult és a vevő közötti szerződéstől. A védjegyjogosult által a védjeggyel ellátott áruk vevőjével szemben esetlegesen alkalmazott, a forgalmazás területi korlátozásáról szóló záradék megsértése adott esetben a szerződésből fakadó igényeket keletkeztet, védjegyjogilag azonban alapvetően irreleváns.

50. Ezen a megítélésen a Davidoff és társai-ügyben[28] hozott ítéletre történő hivatkozás sem változtathat. Ott a Bíróság többek között megállapította, hogy „a védjegyjogosult puszta hallgatását elismerő nemzeti jogszabály nem a hallgatólagos hozzájárulást

26 — Lásd a fenti 7. lábjegyzetben hivatkozott indítványom 42. pontját is.

27 — A Bíróság már a C-9/93. sz. Ideal-Standard-ügyben 1994. június 22-én hozott ítéletének (EBHT 1994, I-2789. o.) 43. pontjában is megállapította, hogy „a minden átruházásban benne rejlő hozzájárulás nem azonos azzal a hozzájárulással, amely a jogkimerülés bekövetkezéséhez szükséges".

28 — Hivatkozás a 7. lábjegyzetben.

fogadná el, hanem egy hozzájárulási vélelmet állítana fel. Ez sértené a pozitíve kifejezett hozzájárulás követelményét, amelyet a közösségi jog előír" [29]. Ebből az következik, hogy az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti védjegyjogosulti hozzájárulás, azaz az áruk harmadik személy által történő, EGT területén belüli forgalomba hozatalához történő hozzájárulás meglétét nem lehet egyszerűen abból levezetni, hogy a védjegyjogosult és a vevő között létrejött szerződés nem tartalmaz a forgalmazásra vonatkozó területi korlátozásról szóló záradékot.

51. Az, hogy ellenkező esetben, a forgalmazás területi korlátozásáról szóló rendelkezés megléte a szerződésben alapvetően kizárja-e a védjegyjogosult 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdés szerinti hozzájárulását, csak annyiban bír jelentőséggel, amennyiben a jogkimerülés e hozzájárulás következménye. Ez a kérdés merül fel a védjeggyel ellátott áruk harmadik országokból történő újrabehozatala esetén. [30] Az alapügyben azonban nem erről van szó, hanem csak az a kérdés, hogy a védjegyjogosult mikor hozta forgalomba a védjeggyel ellátott árukat az EGT területén belül.

52. Azzal nem kell foglalkozni, hogy a forgalmazás területi korlátozása a Peak Holding és a COPAD között létrejött szerződésben versenyjogi szempontból kifogásolható-e, mivel ez a körülmény a harmadik kérdés megválaszolása szempontjából nem releváns.

53. A negyedik előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel kapcsolatosan elegendő azt megjegyezni, hogy ha a jogkimerülés bekövetkezését nem befolyásolja a forgalmazásra vonatkozó területi korlátozás, mint az alapügyben sem, ennek annál inkább érvényesülnie kell egy ilyen klauzula kialakítása során.

54. A harmadik és negyedik kérdésre ennél fogva az a válasz adandó, hogy egy védjeggyel ellátott áru másik vállalat részére történő EGT területén belüli elidegenítése esetén a 89/104 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti jogkimerülés bekövetkezése szempontjából nem játszik szerepet, hogy a védjegyjogosult alkalmaz-e, és milyen terjedelmű területi korlátozást az áru megszerzőjével szemben a értékesítésre vonatkozóan.

29 — I. m. 58. pont.

30 — Ha a védjeggyel ellátott árukat a jogosult még nem hozta forgalomba az EGT területén belül, azonban egy harmadik személy importálja őket az EGT területére, például szürke újrabehozatal esetében, az esetleges jogkimerüléssel kapcsolatban nem az a kérdés merül fel, hogy az árukat maga a jogosult hozta-e forgalomba az EGT területén belül, hanem az, hogy a harmadik személy a jogosult hozzájárulásával hozta-e forgalomba az árukat az EGT területén belül.

V — A költségekről

55. A Bírósághoz észrevételeket benyújtó svéd kormány, illetve Bizottság költségei nem téríthetők meg. Az alapeljárásban résztvevő felek szempontjából az eljárás a kérdést előterjesztő bíróság előtt zajló eljáráson belüli közbenső jogvita, ezért annak költségeiről a kérdést előterjesztő bíróság határoz.

VI — Végkövetkeztetések

56. A fentiek alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy az előterjesztett kérdéseket a következőképpen válaszolja meg:

1. A 89/104/EK irányelv 7. cikkének (1) bekezdése úgy értelmezendő, hogy nem jelenti valamely védjeggyel ellátott áru forgalomba hozatalát sem annak az EGT területére történő puszta behozatala és vámkezeltetése, sem pedig az, hogy az árut a védjegyjogosult vagy kapcsolt vállalatok üzleteiben eladásra kínálják fel. A védjeggyel ellátott áru akkor tekinthető az EGT területén belül forgalomba hozottnak, ha felette egy független harmadik személy, például adásvétel útján, tényleges rendelkezési jogot szerzett.

2. Valamely védjeggyel ellátott áru EGT területén belüli, a védjegyjogosult által másik vállalat részére történő elidegenítése esetén a 89/104/EGK irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti jogkimerülés bekövetkezése szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a védjegyjogosult a megszerzővel szemben alkalmaz-e, és ha igen, milyen terjedelmű területi korlátozást a termék értékesítésére vonatkozóan.